25/01/2023

Νέα Καρβάλη: Οι πρόσφυγες της Καππαδοκίας γιορτάζουν τον Άγιο Γρηγόριο τον Θεολόγο

/ Επικαιρότητα

Η μνήμη του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου, αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τιμάται φέτος με κάθε λαμπρότητα στον προσφυγικό οικισμό της Νέας Καρβάλης, ανατολικά της Καβάλας.

Ο ναός του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου στη Νέα Καρβάλη είναι πιστό αντίγραφο της εκκλησίας που βρίσκεται στο Γκέλβερι της Μικράς Ασίας και γεμάτος από τα κειμήλια που έφεραν μαζί τους πριν από εκατό χρόνια οι πρόσφυγες της Καππαδοκίας.

Εκατοντάδες πιστοί συνέρρευσαν στον ιερό ναό όπου φυλάσσονται μέρος του σκηνώματός του αλλά και οστά της μητέρας του, για να τα προσκυνήσουν και να κάνουν τη βόλτα τους στην μεγάλη εμποροπανήγυρη που στήνεται στην κεντρική πλατεία του οικισμού.

Κάθε χρόνο τέτοια μέρα ο **προσφυγικός ελληνισμός** της Καβάλας και της ανατολικής Μακεδονίας γιορτάζει και θυμάται, μέσα από τις μαρτυρίες των παλαιότερων, την ημέρα που οι προγονοί τους εγκατέλειψαν με δάκρυα στα μάτια τις πατρογονικές τους εστίες.

Οι μνήμες αυτές, μαζί με το μουσείο Καπαδοκικού Ελληνισμού που λειτουργεί σήμερα στη Νέα Καρβάλη, αποτελούν σημεία αναφοράς της ζωής που άφησαν πίσω τους οι πρόσφυγες από το Γκέρλβερι της Μικράς Ασίας και εγκαταστάθηκαν στη Νέα Καρβάλη της Καβάλας.

Απόγονοι των προσφύγων από το Γκέλβερι της Καππαδοκίας κρατούν ακόμα τις παραδόσεις τους

Τα λείψανα του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου αποτελούν το σημαντικότερο ιερό κειμήλιο που έφεραν μαζί τους οι πρόσφυγες, φεύγοντας κατατρεγμένοι από την Καππαδοκία. Βέβαια οι μαρτυρίες αναφέρουν πως μέσα στην ασημένια λάρνακα φυλάσσονται και λείψανα της μητέρας του αγίου, της Αγίας Νόνας της Ναζιανζηνής (εξάλλου κάποια λείψανα φυλάσσονται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και κάποια άλλα σε μονές του Αγίου Όρους).

Ωστόσο, η μακρά ιστορική παράδοση και η βαθιά πίστη των απογόνων των προσφύγων θέλουν στη Νέα Καρβάλη να βρίσκεται ολόκληρο το σκήνωμα του Αγίου.

Ο ναός όπου σήμερα φυλάσσεται το λείψανο του αγίου είναι πιστό αντίγραφο του ιερού ναού του ναού του Αγίου Γρηγορίου που βρίσκεται στο Γκέλβερι της Μικράς Ασίας.

Η τελευταία Θεία Λειτουργία στο Γκέλβερι της Μικράς Ασίας

Μια από τις σημαντικότερες μαρτυρίες που διασώθηκαν μέχρι τις μέρες μας είναι και αυτή της αείμνηστης Πολυξένης Κατραντζή, που υπάρχει στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών και έχει καταχωρηθεί στο έντυπο «Η Έξοδος», τόμος β΄, που εκδόθηκε στην Αθήνα το 1982 και αναφέρει μεταξύ άλλων: «Κάναμε την τελευταία λειτουργία. Βάλαμε σε κάσες το λείψανο του Γρηγορίου Θεολόγου, τις εικόνες, τους πολυέλαιους και τα καντήλια των εκκλησιών. Όσα εικονίσματα ήταν

παλιά, τα θάψαμε στο νεκροταφείο. Τα πράγματά μας τα φορτώσαμε σε καμήλες και τα στείλαμε στη Μερσίνα. Αύγουστος μήνας ήταν όταν βγήκαμε από το χωριό. Μπήκαμε σε αραμπάδες και τραβήξαμε κατά το 'Ακσεραϊ. Οι Τούρκοι του Γκέλβερι έκλαιγαν και μας παρακαλούσαν να μη φύγουμε.

Στο δρόμο βγήκαν μπροστά στον αραμπά μας Τούρκοι από τα χωριά Περίστρεμμα, Κοτιούκ και Κιζίλκαγια και μας σταμάτησαν. Ο άντρας μου τους πουλούσε μανιφατούρα βερεσέ και μας χρωστούσαν λεφτά. Ύστερα από τον αλωνισμό ξεπλέρωναν τα χρέη τους δίνοντας καρπό. Τι να το κάνουμε όμως το στάρι, αφού φεύγαμε! Έβαλαν οι Τούρκοι στα στόματα των τριών παιδιών μου μπουκιές από πίτες με τυρί και μέλι και τα παρακαλούσαν: – Φάτε και πέστε χελάλ ! Να χαρείτε, πέστε χελάλ. Δε θέλανε να έχουν βάρος στη συνείδησή τους πως έφαγαν το δίκιο των ορφανών παιδιών μου. Ορμήνεψα τα παιδιά μου να φαν τις μπουκιές και να πουν: – «Χελάλ ολσούν» (ας γίνει χάρισμα). Σαν τ' άκουσαν αυτό οι Τούρκοι, μας αγκάλιαζαν και μας φιλούσαν από τη χαρά τους. […].

Ταξιδεύαμε τέσσερις μέρες στη θάλασσα. Μια μέρα βλέπουμε ξαφνικά να βγαίνει καπνός από το αμπάρι. Είχε σκάσει το καζάνι, όπως έλεγαν. Οι γυναίκες τσίριζαν και τα παιδιά έκλαιγαν. 'Αλλοι έκαναν την προσευχή τους. Λέγω τότε του πατέρα μου: – Πατέρα, θα πετάξω τα παιδιά στη θάλασσα και ύστερα θα πέσω κι εγώ. Καλύτερα να πνιγούμε, να γίνουμε μάρτυρες, παρά να καούμε ζωντανοί. Ευτυχώς κάποιος βούλωσε την τρύπα του καζανιού. Είπαμε τότε πως έκανε το θαύμα του ο Γρηγόριος Θεολόγος, γιατί είχαμε μαζί μας το λείψανό του.

Όταν φτάσαμε στο Καραμπουρνού της Θεσσαλονίκης, μας έκαναν καραντίνα. Μείναμε κάπου δυο βδομάδες στα σύρματα […] Απ' εκεί μας πήγαν στην Καβάλα.[…]».

Η άφιξη στη νέα πατρίδα

Τα πρώρα χρόνια της έλευσης τους στην Καβάλα οι πρόσφυγες κατασκεύασαν ένα παράπηγμα για εκκλησία προκειμένου να βάλουν εκεί μέσα τα λείψανα του αγίου και τα κειμήλια που έφεραν μαζί τους.

«Εν ξύλινο παράπηγμα, αρκετά ευρύχωρον, χρησιμεύει ως εκκλησία της κοινότητος … ιεραί εικόνες θεομητορικαί και αρχαιολογικής αξίας είναι σχεδόν τελείως κατεστραμμέναι υπό της υγρασίας, των υδάτων και των χιόνων.[…] Επί πλείστων των εικόνων έχει επικαθίσει τοιούτον στρώμα μούχλας ώστε αδυνατεί τις ν’ αναγνωρίση τον άγιον όστις είναι εξεικονισμένος επ’ αυτών…». Αυτά γράφει στα 1928 ένας επιφανής Καρβαλιώτης και μεταφέρει μέχρι σήμερα ο ιστορικός και συγγραφέας Κυριάκος Λυκουρίνος.

Στις 15 Σεπτεμβρίου του 1929 θεμελιώνεται η σημερινή εκκλησία και στην προσφώνησή του ο πρόεδρος του Φιλεκπαιδευτικού Συνδέσμου της Κοινότητας Ιωάννης Δοπρίδης, σημειώνει μεταξύ πολλών άλλων: «[…] Σήμερον, ακριβώς πέντε έτη από την ημέραν που εγκαταλείψαμεν ακουσίως την Μικρασιατικήν μας Καρβάλλην, με τους ιερούς βωμούς και τους τάφους των πατέρων μας, κατατίθεται ο θεμέλιος λίθος του ανεγερθησομένου νέου ιερού Ναού του Γρηγορίου του Θεολόγου. Η σημερινή τελετή αποτελεί […] και εν ευλαβές μνημόσυνον του ήδη σκλάβου ιερού ναού μας που ευρίσκεται εκεί πέραν του Αιγαίου εις τα υψίπεδα της Κεντρώας Μικρασίας. Ο νέος ανεγερθησόμενος ναός […] θα περιλάβη τα διασωθέντα ιερά κειμήλια μετά του ιερού λειψάνου του πολιούχου μας και του σεπτού Τιμίου Σταυρού του δωρηθέντος υπό του αειμνήστου Αυτοκράτορος Θεοδοσίου του Μεγάλου και θα αποτελέση ούτος ιερόν προσκύνημα και εν τη ελευθέρα πατρίδι […]».

Ο ιερός ναός του Αγίου Γρηγορίου εγκαινιάστηκε μια εικοσαετία αργότερα, τον Ιούλιο του 1950.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ